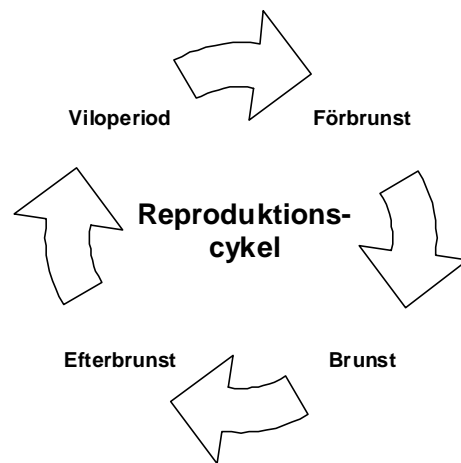

Varför har kor, tikar och kvinnor, men inte suggor, blödningar vid olika tidpunkter i reproduktionscykeln?

Reproduktionscykel

Reproduktionscykeln hos däggdjur är indelad i olika faser (se figur 1). Tiden mellan de olika faserna varierar mellan olika djurslag och även mellan olika raser. Hos djur pratar man om brunstcykel och hos människa om menstruationscykel. Reproduktionscykeln påverkas av en mängd hormoner. De hormoner som har störst påverkan på den cykliska aktiviteten i könsorganen hos hondjur är östrogen och progesteron. Mycket förenklat kan man säga att östrogen är brunsthormon och progesteron är dräktighetsbevarande hormon. Östrogen och progesteron påverkas i sin tur av andra hormoner.

Figur 1. Tiden från en brunst till nästkommande varierar mellan olika djurslag och raser.

Människa

Menstruationscykeln är normalt cirka 28 dagar. Efter menstruation börjar slemhinnan i livmodern växa och förbereds för att ta emot ett befruktat ägg. Om befruktning sker transporteras det befruktade ägget från äggledaren till livmodern och fäster i slemhinnan. Om ägget inte blir befruktat påverkas hormonnivåerna och livmodern börjar producera ett hormon som påverkar blodtillförseln till livmodern och stimulerar den att dra sig samman. Menstruationen startar och det obefruktade ägget och livmoderslemhinnan stöts ut.

Ko

Brunstcykeln är normalt 21 dagar. Brunstens längd är cirka 20 timmar. Hos nötkreatur, och oftare hos kvigor än hos kor, kan en blodblandad flytning ses 24-48 timmar efter ägglossningen. Denna blödning beror på att den hormonella förändringen efter brunstens slut leder till att blodkärlen i livmoderslemhinnan läcker. Blödningen är endast ett tecken på att kon gått ur brunsten, det säger ingenting om hon blivit dräktig eller ej efter en insemination.

Hund

Brunstcykeln är normalt cirka sju månader men varierar mellan raser. Under förbrunsten sväller blygden hos tiken och en blodblandad flytning syns. Blödningen orsakas av hormonell påverkan från äggblåsorna i äggstockarna som växer till under förbrunsten och brunsten. Hur länge blödningen pågår varierar mellan raser och olika tikar, vanligen cirka 18-20 dagar och när brunsten inträder förändras den blodfärgade flytningen och blir ljusare.

Gris

Brunstcykeln är normalt 21 dagar. Suggan behöver ge di i minst tre veckor för att återhämta livmodern efter grisningen. Under pågående laktation börjar nya äggblåsor växa i äggstockarna men normalt sker ingen ägglossning. Förbrunsten startar ungefär tre dagar efter avvänjningen. Suggors blygd kan svälla och en rodnad syns, detta är mycket vanligare och tydligare hos gyltor. Brunsten pågår normalt i 36 timmar, ägglossningen sker i slutet av brunsten. Blodiga flytningar i samband med brunst är inte normalt varken hos suggor eller gyltor. Hos en gylda kan en liten blödning i samband med första betäckning eller insemination vara synlig. Om en sugga som insemineras visar tecken på blödning i samband med insemination är detta ett tecken att något är fel. Om spermier kommer i kontakt med blod finns risken att de dör.

Det finns alltså flera skillnader mellan olika djurslag och människor (se tabell 1). Hormonpåverkan och olika fysiologiska egenskaper hos de olika djurslagen är alltså orsaken till varför vissa djur har en blödning i samband med brunst.

Tabell 1. Olika händelser och beteenden under brunstcykeln

	Förbrunst	Brunst	Efterbrunst	Viloperiod
Ko	Aktiv, råmar	Aktiv, skjuter rygg	Blödning	Inaktiv
Hund	Blödning ej intresserad av hanen	Blödning parningsvillig	Ej parningsvillig	Skendräktighet vanligt
Gris	Aktiv, intresse för galt, gyltors vulva sväller och rodnar, står ej	Ståreflex, svullnaden på vulva avtar	Står ej för galt eller andra suggor	Inaktiv

Hur tar vi med oss detta i praktiken?

För att lyckas med arbetet med brunstkontroll och insemination är det viktigt att ha kontroll på varje individuell gylda och sugga. Notera **alltid** i samband med inmatning i PigWin om en sugga blöder i samband med insemination eller om brunsten verkat onormal. Använd programmet för att följa upp resultaten från insemineringarna.

Håll koll på följande:

- Hur många av de inseminerade suggorna grisar vid rätt tidpunkt
- Är antalet födda grisar i kullarna lika många inom omgång och mellan omgångarna
- Om suggorna löper om, är intervallet mellan brunsterna normala 21 dagar

Kontakta din rådgivare eller grishälsoveterinär för rådgivning gällande suggors fruktsamhet. Kontakta oss på PigWin Support om du vill veta mer hur du använder PigWin.